

Intelektinė nuosavybė. Antras žingsnis: kaip tai suprasti ugdomų kompetencijų kalba?

PASITARKIME, KOLEGA

11 Nuotolinis susitikimas

2021-02-25

Tarėsi ir siūlymus teikė: mokytojai – praktikai:

Pavel Binusov

Gentrūda Česnovienė

Vladas Izdūnis

Rūta Jakulienė

Gintarė Razulevičiūtė

Danutė Kratukienė

Kviestiniai svečiai:

Arvydas Augustaitis, mokinių tėvų atstovas

Stanislav Bajurin, Lietuvos etnosporto komitetas

dr. Irina Klizienė, Kauno technologijos universitetas, Edukacinių sistemų tyrimų grupė

Simona Martinavičiūtė, LR Kultūros ministerija

Vida Ramanauskienė, LR generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamentas

Aurimas Šimeliūnas, LR Kultūros ministerija

Gabrielė Vorobjovienė, LR Valstybinis patentų biuras

NŠA kolegos, Bendrųjų programų atnaujintojai:

Daiva Binkienė, Nacionalinė švietimo agentūra

Susitikimą iniciavo ir moderavo: dr. Loreta Statauskienė

Švietimas orientuojasi į ateitį

Intelektinės
nuosavybės
supratimas kuria
naujas veiklas ir
darbo vietas

1. Intelektinės nuosavybės apibrėžimas nusako aiškias kryptis: ar mokslinės veiklos produktas, pvz., straipsniai, vadovėliai... Bet koks turinys, identifikuojantis žmogų kaip asmenybę.
2. **Visų pirma, - vis daugiau mūsų tikrovės keliai į virtualią erdvę, turinys – skaitmenizuotas ir mūsų produkcija turi Intelektinės nuosavybės elementų, nes yra nemateriali. Skaitmeninimui prasiplėtus, Intelektinės nuosavybės daugėja. Antra, - atsiranda savo intelektinės veiklos nuosavybė.** Yra tipinių ir netipinių atvejų. Mokymų planai, duomenų bazės, įvairūs projektai ir skaidrės, pranešimai – objektai, kurie tradiciškai buvo priskiriami „kasdieninei“, veiklai.. Tuomet kūriniai pasilikdavo darbdaviui.
3. LR VPB požiūriu, svarbi Intelektinės nuosavybės objektų apsauga. Tinkamai apsaugota Intelektinė nuosavybė – išradimai ir patentai, kai gamintojas gauna „grąžą“ , toks procesas motyvuoja kūrėjus ir skatina progresą. Mus džiugina jų sukurti produktai.
4. **Intelektinė nuosavybė – veikla, kuri turi būti reglamentuota ir patentuota.** Taip pat apie patirtis... Ją taip pat galima „patentuoti“ kaip kūrinį... Tai susiję su darbo vietos su(si)kurimu.

5. Yra 2 aspektai: **Intelektinė nuosavybė – plačiąja prasme ir Intelektinė nuosavybė – siaurąją prasme, tai apibrėžta Teise:** LR autorių teisių ir gretutinių teisių, kaip autorių, taip pat Patentų įstatymas, Dizaino įstatymas, Prekių ženklų įstatymas.
6. Šioje diskusijoje neturėtume apsiriboti, kas įtvirtinta įstatymu, bet apimtume ir visa, kas sukurama mūsų protu, sukurama žmogaus protine veikla.
7. Kitas klausimas, **kiek mūsų kūryba yra apsaugota**, kokie „dividendai“... ☺ ?
8. Prisistatykime. Kokia intelektinės nuosavybės sritis man geriausiai žinoma?
9. LR VPB Patentai, prekių ženklai, dizainas, **komercinės paslaptys** – slapta informacija, kuri negali būti patentuojama ir turi vertę, kol yra slapta, pvz. CocaCola.
10. LR Kultūros ministerija formuoja politiką dėl autorių teisių ir gretutinių teisių, taip pat nauja sritis - **duomenų bazių apsauga**
11. Autorių teisės patentai, prekių ženklai

Intelektinės nuosavybės turinys mus supančioje aplinkoje

- ✓ Patentai
- ✓ Prekių ženklai
- ✓ Pramoninis dizainas
- ✓ Autorių teisės
- ✓ Geografinės nuorodos
- ✓ Augalų veislės

Nuotraukos šaltinis:

https://www.google.com/search?q=teacher+showing+picture&client=avast&sxsrf=ALeKk01q5yGGBrvZYvubzIve7LAIZI0eg:1614259613318&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiZv87WkYXvAhWRmlsKHdz9CqcQ_AUoAXoECAMQAw&biw=1366&bih=578#imgrc=P4plwx_14qu mFM

12. Inovacija. Intelektinė nuosavybė. Praktinis pavyzdys. Žinoma? Nežinoma?

<https://www.coindesk.com/what-are-nfts>

Non-fungible tokens

- Nekeičiami žetonai (NFT) yra skaitmeninis turtas, kuris atspindi platų unikalių materialių ir nematerialių daiktų asortimentą, pradedant kolekcionuojamomis sportinėmis kortelėmis, baigiant virtualiu nekilnojamuoju turtu ir netgi skaitmeniniais sportbačiais.
13. Mokytojai žino. yra „Roblox“, „Fortnite“ žaidžia ir pradinukai. Vadinami „skills“ai ir pervedama į natūralius pinigus...
 14. Mokytojų patirtis: Robolx „karaliauja: ir gyvenimas vyksta virtualiai, vaikai mokosi „šou-biznio“...

15. Neramumai: falsifikuotų medikamentų pavojus

(pav. iš EUROPOL, 2020, iš. G. Sabatino pranešimo, 2020)

Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų pavyzdys

DANGERS OF FALSIFIED MEDICINES

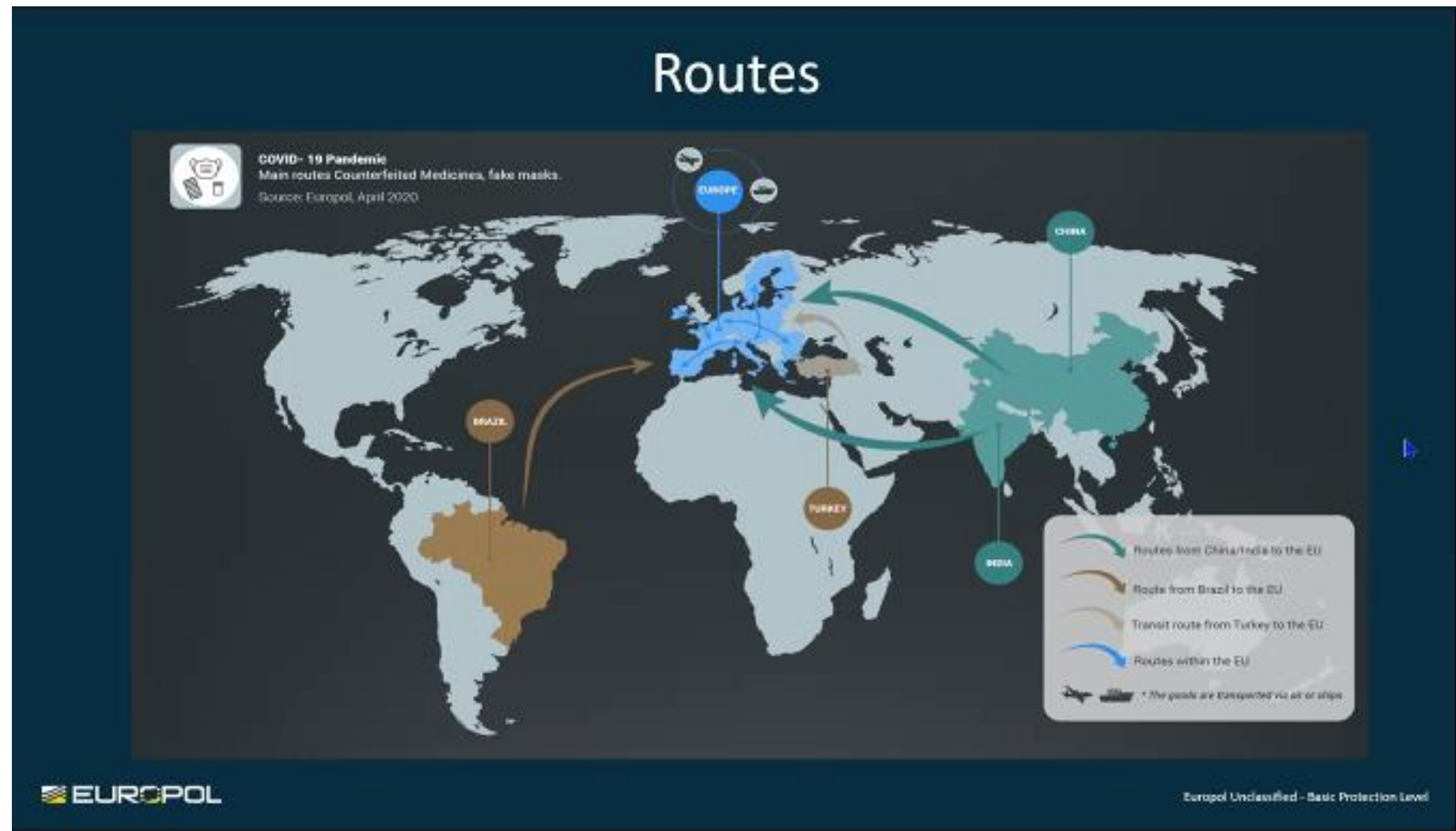
- 1** Lack of hygiene and by unqualified personnel.
- 2** High level of toxic ingredients.
- 3** Incorrect active ingredient or wrong amount.

Gianluca Sabatino,
Enforcement of
Intellectual Property
Rights 25 Nov-2020
(EUROPOL, 2020)

16. Neramumai: Suklastotų medicinos kaukių ir medikamentų keliai Covid-19 pandemijos metu

(EUROPOL, 2020, balandžio mėn. duomenys, iš G. Sabatino pranešimo, 2020)

Gianluca Sabatino,
Enforcement of
Intellectual Property
Rights 25 Nov-2020
(EUROPOL, 2020)

17. Operacijos SHIELD rezultatai. Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų pavyzdys

OPERATION SHIELD COVID ACTION

193	arrested
138	reported to judicial authorities
22	OCGs dismantled
6	underground labs seized
4,023,223	medical devices units seized
7.2 tons	active ingredients seized
3,616	monitored websites
117	Shut down/darkened

EUROPOL

Europol Unclassified - Basic Protection Level

OPERATION SHIELD GENERAL RESULTS

580	arrested
1114	reported to judicial authorities
25	OCGs dismantled
10	underground labs seized
3,066,530	medicines packages seized
8 tons	active ingredients seized
23,052 lit.	active ingredients seized
649	Bad companies involved
277	Shut down/darkened websites

EUROPOL

Europol Unclassified - Basic Protection Level

Praktinis pavyzdys. Žinoma? Nežinoma? Kaip reaguoti?

18. **Mokytojui, kaip ir kiekvienam žmogui svarbu neatsilikti..** Nuo paprastų dalykų viskas prasideda.. Lengviau perspėti, parodyti problemas...
19. Teko susidurti ir mąstyti apie Dark-net, kaip viskas plinta.. Tai yra nauja skaitmeninėje realybėje organizuojama veika. Sustabdyti pagaunant tokią veiką ypač sudėtinga. **Nepasieksime nieko, jeigu tik uždrausime... Bet svarbu galvoti tai, kuo sudominti jaunimą, siekiant atitraukti nuo nepageidaujamų veikų, koncentruoti dėmesį į tai, kas pozityvaus yra pasaulyje ir kaip save jame atrasti.** Gerai pamenamos problemos su „mėlynuoju banginiu“...
20. **Jeigu asmenys turėjo vaikystės traumų, iš sudėtingo SEK, su jais reikia dirbti... koncentruotis į ugdymą.**

21. Intelektinės nuosavybės turinys kaip mokinių ugdomos kompetencijos (2018)

Europos Sąjungos švietimo taryba pateikė rekomendacijas, kaip įtraukti pagrindinius gebėjimus į intelektinės nuosavybės ir intelektinės nuosavybės teises į bendrąsias kompetencijas

4. Skaitmeninė kompetencija

4. Digital competence

Digital competence involves the confident, critical and responsible use of, and engagement with, digital technologies for learning, at work, and for participation in society. It includes information and data literacy, communication and collaboration, media literacy, digital content creation (including programming), safety (including digital well-being and competences related to cybersecurity), **intellectual property related questions**, problem solving and critical thinking.

5. Pilietiškumo kompetencija

6. Civic competence

Civic competence is the ability to act as responsible citizens and to fully participate in civic and social life, **based on understanding of social, economic and political concepts and structures, as well as global developments** and sustainability.

7. Verslumo kompetencija

7. Entrepreneurship competence

Entrepreneurship competence refers to the capacity to act upon opportunities and ideas, and **to transform them into values for others**. It is founded upon creativity, critical thinking and problem solving (...). They should also be **aware of ethical principles** (...)

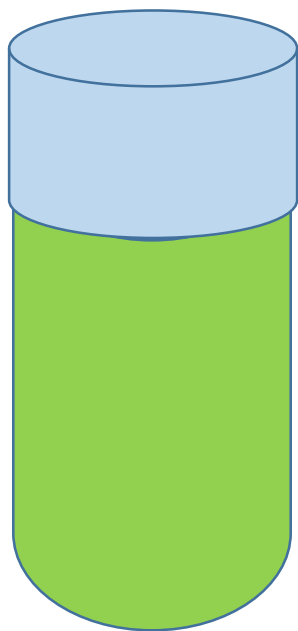
8. Kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencija

8. Cultural awareness and expression competence

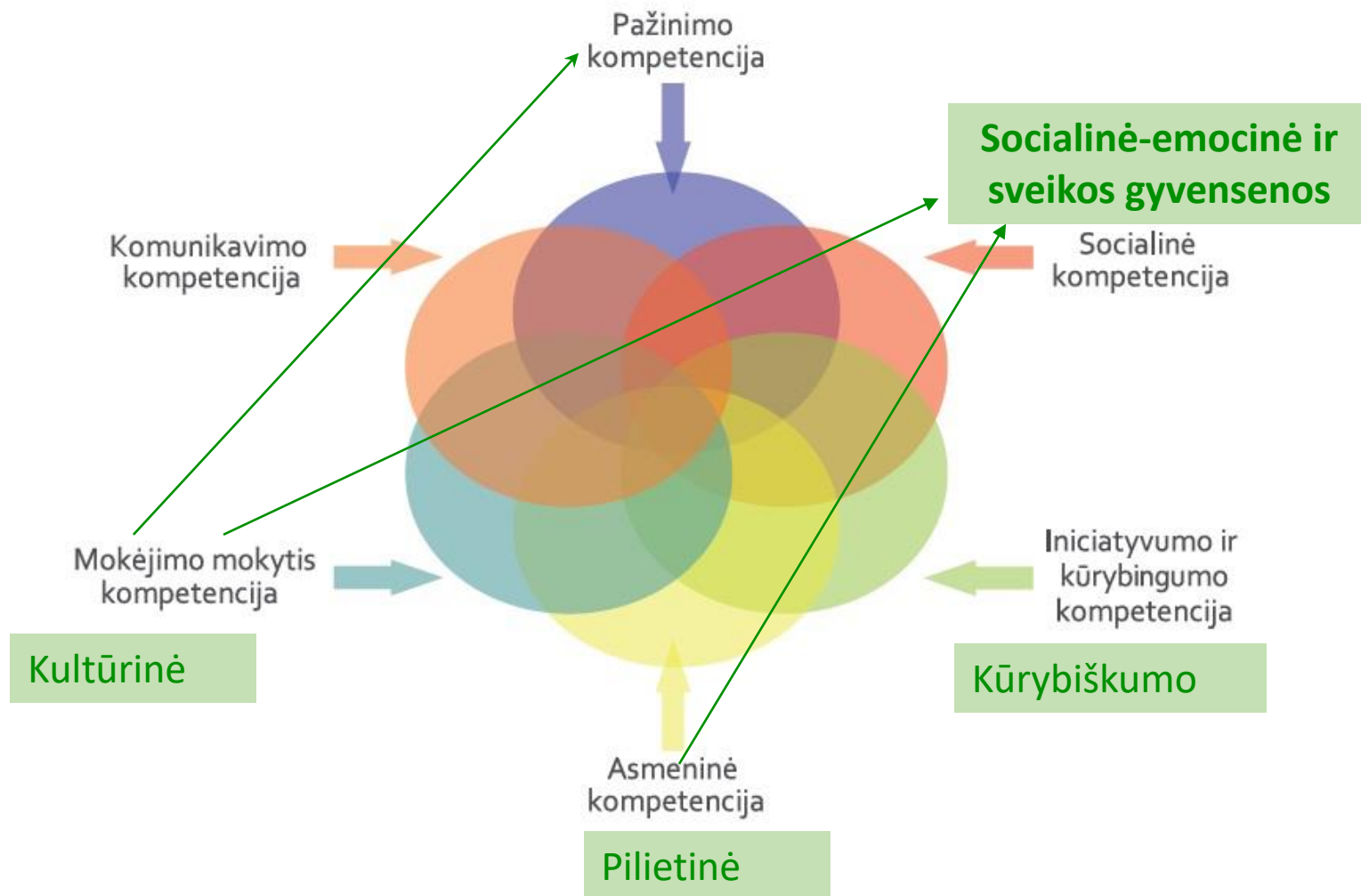
Competence in cultural awareness and expression involves having an understanding of and respect for how ideas and meaning are creatively expressed and communicated in different cultures and through a range of arts and other cultural forms. It is important to have an open attitude towards, and respect for, diversity of cultural expression together with an **ethical and responsible approach to intellectual and cultural ownership**.

ir Mokyklinio amžiaus vaiko ir jaunuolio kognityviosios ir socialinės-emocinės raidos aprašas (NŠA, 2020)

Kognityvioji raida

Socialinė-emocinė raida

4. Skaitmeninė kompetencija

5. Pilietiškumo kompetencija

7. Verslumo kompetencija

8. Kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencija

Pabaigai: kas svarbiausia

23. Painu?
24. Būdama IT mokytojų ir stebėdama savo 6-okę, manau, kad **kitaip reikės peržiūrėti visą UT ir galvoti ne tik apie mokytojų intelektualinę nuosavybę**: kuriame pateiktis, savo konspektus, bet turime galvoti ir apie mūsų mokinių IP. Visi mokinių darbai yra publikuojami ir soc. tinkluose.
25. Kaip nepilnametės mama, mokykloje negavau jokio dokumento, kad būtų prašymas pasirašyti jokio dokumento dėl leidimo publikuoti mokinių darbus.
26. **Neaišku kaip turėtų būti? Koks santykis su BDAR?**
27. **Ir mūsų, mokytojų sukurtos pateiktys... tampa ugdymo įstaigos nuosavybe..**
28. LR Kultūros ministerijos atstovas: kai Jūs sukuriate autorinį darbą, Jūs turite neturtinę teisę. Jeigu autorių teisės net turi turtinį sandorį, turite teisę reikalauti, kad būtų nurodyta autorystė.
29. **Kūrybinė veikla turi būti apibrėžta Darbo sutartyje.** Įdomu, kuo skiriasi mokytojo metodininko nuo mokytojo eksperto? Bet viskas, ką Jūs sukuriate, turi būti apibrėžta Darbo sutartyje. Jeigu tai numatyta, tuomet mokyklai turtinės teisės pereina 5 metams.
30. LR Kultūros ministerijos atstovo atsiųsta medžiaga bus pristatyta PASITARKIME< KOLEGA
nuotoliniame susitikime, kovo 16d. **Intelektinė nuosavybė.**
Trečias žingsnis: supratimo įsivertinimas.
31. **Praktikos ir sąmoningumo ugdymas. Svarbu suvokti, kad tai yra saugoma. Egzistuoja sąlygos, tik jos turi būti apibrėžtos.**

Pabaigai: kas svarbiausia

31. Neturtinė teisė – išlieka visada 😊
32. Turtinė teisė – turi būti numatyta Pareigybės aprašyme. 5 m. jeigu sutartyje nenurodyta kitaip.
33. Teisės BP VU tinkamas pavyzdys
34. Yra 2 aspektai:
35. - Darbdavys turi teisę ginti savo investavimą
36. - kuriant tai, kas nesusieta su darbu ir darbdavys gali taikyti drausminę nuobaudą ar kelti kitus reikalavimus
37. - Bet paties sukurto produkto, net naudojantis darbdavio priemonėmis, autorių teisės – IP priklauso autoriui
38. Štai kiek diskusijų tarp suaugusiųjų, svarbu įtraukti ir į žemesnes klases
39. Kiekvienoje srityje intelektinė nuosavybė yra labai svarbi, nes ateityje galima ir nukentėti, tiek su savo intelektinės nuosavybės darbais, kaip elgtis, ir kitų IP.. Žinome pavyzdžių ir filmų žiūrėjimo nelegalaus.. O mūsųose gal nelabai kas nustemba.. Dėl piratavimo...

Pabaigai: kas svarbiausia

40. Dažnai girdime, kad teisinėje erdvėje yra viskas sutvarkyta, bet daug spragų dėl nežinojimo, ugdymo. Pavyzdžiui, padirbtų gaminių naudojimas.. Jau jaunimo tarpe supratimas formuojasi, kad tai yra nepriimtina, bet virtualioje erdvėje, pavyzdžiui, filmą „piratauti...“ Turėtų būti tokia pati gėda, kaip ir pasinaudoti „realiu daiktu“.
41. Kartais tai vis dar siejama su „buvimu kietu“.. Realiesiems daiktams, pvz., drabužiams.. Tai jau mažiau taikoma, bet filmuose – ne.
42. Iš to nežinojimo, kas galima, kas ne, iš nežinojimo, bet dėl smalsumo.. Jie gali tapti dalyviu, veikti kartu su nusikalstamo pasauliu... Bendraveika. Kartais tai ką paauglys supranta kaip žaidimą.. Gali nusikalsti. Ir tai turi 1- suprasti pedagogas, 2- mokyti
43. Reikalingas teisinis švietimas.
44. Prieštaraučiau, nes tema – pakankamai skrupulinga.. Mes kalbame apie IP, o Google ?? Ar Fb?? nusprendė atjungti Australiją...ar „mažutėlių: parsisiųstas filmukas yra ne per smulki problema?
45. Kas jeigu ne Apple.. Sugriovė visą įrašų sistemą..? Priimkite tai – kaip repliką. Paralelė: Kaip galima tokioje aplinkoje, pvz., patyčių bendruomenėje gyventi?
46. Gal svarbu žinoti, kaip mokiniams pateikti IP nuosavybės „monitorizavimo“ mechanizmus, galėtume įteikti žinojimą, ką reiškia būti proaktyviu ir kretayviu.

Pabaigai: kas svarbiausia

47. Svarbu – asmens motyvacija ir net su neaukštu išsilavinimu žmogus gali pasiekti daug
48. Svarbu: rasti būdą vaikui paaiškinti motyvą, pvz., „monetarizavimą“
49. Svarbu: ne moralizuoti, negąsdinti... bet kad žinotų, ko negalima ir kad Valstybė baudžia jau nuo 16 m. Nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės... Ir todėl svarbu jį sumotyvuoti, kas ir kur yra įdomu
50. Ir viską, ką mokinys sukūrė skaitmeninėje erdvėje yra jo, kaip autoriaus teisės
51. Labai sutinku, kad svarbi motyvacija ir mes patys, tinkamai elgdamiesi su kitų IP produktais, rodytume tinkamą pavyzdį.
52. Buvo minėta, kad teisinis reguliavimas sutvarkytas. Įdomu sužinoti teisinių dokumentų eilutes, kuriomis galėtume vadovautis apibrėžiant autorių teises ir skaitmeninės ir komunikavimo kompetencijos aprėptyje.. Pvz., sukūrė pasaką ir norėtų publikuoti..
53. Pvz., gestų kalbos atveju, kai reikia iliustruoti pasiekimų lygių požymius, IP aspektu, BDAR, ir teisiniu aspektu.. Gestų k. labai saugo vaikų vaizdus.. Veido išraiška yra gestų k. gramatikos dalis. Turime mokinių rašinį. Ar tai yra IP objektas ir kaip tinkamai visa bendruomenė turėtų su šiuo dokumentu elgtis?
54. Formuluotume temą kitam susitikimui. Pasitarkime, Kolegos ☺
55. Yra nustatytas plagjavimo patikrinimo formatas - mažiausiai -11 žodžių. Paprasčiau – atsiklausti.

Informacijos šaltiniai

1. Neramumai: falsifikuotų medikamentų pavojus (pav. iš EUROPOL, 2020, iš. G. Sabatino pranešimo, 2020)
Neramumai: Suklastotų medicinos kaukių ir medikamentų keliai Covid-19 pandemijos metu (EUROPOL, 2020, balandžio mėn. duomenys, iš. G. Sabatino pranešimo, 2020)
2. Operacijos SHIELD rezultatai.
Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų pavyzdys
3. Ugdomos kompetencijos atnaujinamose Bendrosiose programose (NŠA, 2020) Mokyklinio amžiaus vaiko ir jaunuolio kognityviosios ir socialinės-emocinės raidos aprašas (NŠA, 2020)
Svetainė Mokykla 2030, Bendrųjų programų atnaujinimas.
<https://www.mokykla2030.lt/kompetenciju-ir-vaiko-raidos-aprasai/>
4. Statauskienė, L. Schema. Intelektinės nuosavybės sudėtingumo lygiai pagal amžiaus tarpsnius ir turinį // Pranešimas Saugesnio interneto ambasadoriams. Saugesnis internetas mokinių kompetencijų ugdymui: vartotojai ir kūrėjai skaitmeniniame pasaulyje (2020)